

Parlament en ocasió del lliurament del diploma d'acadèmic d'honor a l'amic Sr. Miguel Milá i Sagnier

Daniel Giralt-Miracle

Acadèmic de número. daniel@giralt-miracle.com

Per a mi és un honor poder glossar la personalitat de Miguel Milá i Sagnier, il·lustre dissenyador, en ocasió de ser-li lliurat el diploma d'acadèmic d'honor.

Oriol Bohigas, el prestigiós arquitecte recentment nomenat acadèmic d'honor, va titular un article publicat el mes de setembre del 2003 al diari *Avui*, que dedicà a una exposició de Milá que es feia al Palau Robert, “M. Milá: en tinc un a casa”. I, com Bohigas, tots vostès i jo mateix tenim un Milá a casa (de fet, no crec que hi hagi algú aquí que no en tingui cap!).

Permetin-me que faci un repàs d'alguns *Milá's* que m'han acompanyat en aquesta vida: el primer llum de sobretaula que la meva mare em va comprar per estimular el meu hàbit d'estudi va ser una WT del 1962; el llum que el meu pare va triar per presidir el menjador va ser un M68; el llum que hi havia al rebedor de casa meva era un *Globo* de sostre (Delta d'Or 1965); el fanal que la comunitat de veïns va posar en un pati de l'escala va ser un BM del 1967 (Delta de Plata i Premi de la Crítica d'aquell any); la primera glaçonera que va entrar a casa meva va ser el cilindre de pórex del 1971; quan em vaig casar em va regalar el seu famós bol de color groc, que encara conservo; el paraigua i cendrer que el meu pare tenia al seu estudi era l'enginyós *Tomba'!*; com tots vostès, he utilitzat infinites vegades el vagó de metro blanc del 1986 i ara els estic parlant amb un rellotge *Watchcelona* Miguel Milá al canell. I podria seguir parlant de centenars d'objectes que des de 1956 ha dissenyat aquest prolix, fèrtil i imaginatiu dissenyador barceloní.

Globo, làmpada de sostre, 1965. Premi Delta d'Or, 1965.

Definir Miguel Milá com un clàssic del disseny és un tòpic reiteradament utilitzat pels crítics i historiadors del disseny. Indiscutiblement que n'és de clàssic, però avui la cosa se li complica perquè en esdevenir membre d'una acadèmia, a part d'un clàssic modern del disseny passarà a ser un immortal, si fem servir l'apel·latiu que la cultura francesa atorga als acadèmics! Miguel, ara ja no ets solament ets un dissenyador, un clàssic, sinó també un immortal!

De la manera més modesta i al llarg dels últims cinquanta anys, Miguel Milá ha produït objectes de tota mena: mobles, làmpades, seients, penjadors, escales i múltiples arranjaments d'interiors. Però

allò que ens admira a nosaltres i que a ell el sorprèn és que la gran majoria d'aquestes peces no envelleixen, es mantenen vives, se segueixen produint i ningú no es pregunta si són antigues o modernes perquè són essencialment útils. Ell mateix va quedar astorat quan un dia en una botiga d'antiguitats modernes (allò que en italià es diu “*modernariato*” parafrasejant l’“*antiquariato*”), en veure a la venda una de les seves làmpades de peu i interessar-se per la peça i el seu estat, li van donar un preu que considerà elevat respecte al preu d'origen i de mercat. El dissenyador pregunta al venedor el perquè del preu i la resposta va ser: “és un Milà, és un clàssic del disseny, és una làmpada molt aconseguida i famosa”. Naturalment es tractava d'una TN56, aquella làmpada que el 1956 Milà va dissenyar per al despatx de la Tia Núria, el primer encàrrec que va rebre a la seva vida i que va marcar la seva trajectòria, una carrera que ha exercit sense saber que allò que feia acabaria denominant-se disseny industrial. En aquells anys una colla d'amics (Antoni de Moragas, André Ricard, Oriol Bohigas, Rafael Marquina, etc.) el van convidar a formar part de l'associació ADI FAD, que s'acabà creant el 1960 i de la qual en fou soci fundador. Va ser així com va néixer una idea de disseny i un model de dissenyador que ara ja han esdevingut paradigmàtics en la nostra cultura formal i industrial.

He tingut la sort d'haver pogut compartit amb Milà classes (a Eina i Elisava), reunions de treball (al FAD, a l'ADIFAD i al BCD), congressos (com el de l'ICSID a Eivissa, el 1971), jurats (moltes convocatòries dels Premis FAD d'Arquitectura i Interiorisme), d'haver dissenyat plegats importants exposicions (Preliminar; Salvador Dalí el 1983, Barcelona-París-Nova York, el 1985; El Pis de la Pedrera, el 1999, etc.), i això m'ha permès conèixer-lo en la seva intimitat, presenciar el seu procés projectual, les seves reflexions conceptuals, basades en l'error i en l'encert, i compartir amb ell la passió pels materials i la sensibilitat pels colors. Per això, com tots els que han tingut el privilegi de conèixer-lo i de tractar-lo de prop sé que, en el seu cas particular, tot començà amb una caixa d'eines, en un taller de bricolatge, en el qual inicia un procés molt gaudinià en què les mans treballen els materials fins a trobar la solució feliç que resolgui els problemes més domèstics de la vida quotidiana. Milà no és un dissenyador sorgit de la teoria o de les escoles de disseny, és un home que s'ha fet ell mateix. En realitat, la seva teoria és la seva praxi, d'una manera honesta, austera, radical, cent per cent pràctica, inqüestionablement lògica, que rebutja la fastuositat i tot el que sigui retòrica baldera.

Dissenyador de llarg recorregut, ha conviscut amb molts cicles estilístics: el postracionalisme, l'estil modern, l'organicisme, el minimalisme, la conceptualitat, l'epidèmia Memphis, la postmodernitat, l'ecodisseny, i ha conegut tots els canvis tecnològics i tots els materials que han anat apareixent en els últims cinquanta anys, però res de tot això l'ha fet canviar. Per això, en alguna ocasió se l'ha titllat de dissenyador *bricoleur*, d'home d'enginy i d'ofici i s'ha arribat a afirmar que els seus dissenys tenen “poc disseny”, perquè prescindeixen d'aquells elements superflus que el disseny comercial va difondre als anys seixanta i setanta, el disseny pel disseny, que finalment es transformà en una moda temporera o en una retòrica formalista, com l'anomenat *styling*.

Però per a mi aquesta és la seva diferència. Miguel Milà és original, és propi, perquè recull de la tradició artesana tota la saviesa dels oficis, l'exigència del bon fer, el virtuosisme del manetes i una passió extrema pels materials, que estima, coneix i respecta.

Per tant, no és un *outsider*. A banda de ser una persona molt vinculada a l'evolució política i social del país, que ha viscut en primera línia els canvis que han tingut lloc a Catalunya des de la postguerra, ha estat un home clau en allò que en diem la cultura del disseny, ja sigui des de l'ADI FAD, des de les seves pròpies botigues i estudis, a través de les múltiples productores amb què ha col·laborat (Gris, BC, Dis-

TMC, làmpada de peu, 1988 (1956-1988).

form, Muebles 114, Miscel·lània, Santa & Cole, Concepta, Alis, etc.), amb les seves classes a les escoles Elisava i Eina, de les quals ha estat professor, amb els seus seminaris, conferències, representant el disseny català en els congressos de la societat internacional d'associacions de disseny industrial, l'ICSID (Venècia 1961, Londres 1969, París 1970, Eivissa 1917, Kyoto 1973, Dublín 1977, Londres, etc.), fins aconseguir definir una manera de fer i entendre el disseny estretament lligada a la forma austera i pragmàtica de l'esperit català. Per això, se li han dedicat múltiples exposicions, articles i reportatges. I és que no podem oblidar que quan encara predominava el mal gust conegut com a *Remordimiento español*, quan els nostres decoradors eren literalment “horteres”, quan el nostre mobiliari mirava enrere i s'inspirava desorientat en els estils històrics, va aparèixer un dissenyador que prescindí de tot allò que no era necessari, de tot allò que no era clar i net, de tot allò que compliava la vida enlloc de facilitar-la.

Com a historiador del disseny he conegut l'obra de molts dissenyadors, l'he estudiada, l'he comentada, l'he exposada, però d'entre tots els que han treballat al llarg d'aquests més de 50 anys, cap respon com ell a allò que podríem dir el *disseny del sentit comú*, el disseny que busca

la simplificació formal, la senzillesa tecnològica, l'economia de recursos, la practicitat, la sostenibilitat i un sentit estètic auster directament lligat al seu sentit ètic de l'existència. El seu gran amic i company, André Ricard diu que els dissenys de Milà tenen “un no se què entre elegant i evident”, una dualitat que sens dubte defineix tots i cadascun dels seus dissenys.

Hereu del moviment modern, els seus objectes recuperen la poesia de l'objecte simple i responen a la necessitat de crear amb rigor i honestedat noves peces, característiques que trobem en els seus dissenys emblemàtics: l'escala de cargol, una fita de l'interiorisme dels anys setanta, les xemeneies metàl·liques negres, una llarga col·lecció de lluminàries (de taula, de sostre i de peu), cadires de canya i polièster i objectes útils com el paraigüer-cendrer, coberts de plàstic, bols, la glaçonera que abans he esmentat, o les unitats de metro que també he citat, etc.

Però crec que no és ni el moment ni el lloc per exposar una àmplia cronologia sobre la vida i el treball extens de Miguel Milà, ni fer una relació de les seves obres. Sí, però, que m'agradaria explicar algunes dades que crec que poden ajudar-los a situar-lo professionalment i socialment. Miguel Milà va néixer a Barcelona el 1931 i pertany a una família de llarga relació amb l'arquitectura i el disseny, ja sigui per la branca Milà (el promotor de la Casa Milà va ser el seu oncle i el seu principal impulsor com a dissenyador va ser el seu propi germà Alfonso, en l'estudi d'arquitectura del qual es va formar), ja sigui per la branca dels Sagnier (ja que també és descendent del gran arquitecte modernista). El 1948 ingressà a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, que abandonaria per dedicar-se totalment a resoldre els problemes de disseny, interiorisme i decoració del

despatx Correa-Milà, en els seus inicis col·laboradors també de J.A. Coderch. El 1956 va ser un any determinant en la seva carrera ja que va rebre l'encàrrec d'arranjar un despatx de treball per a la seva tia Núria, en el qual ja va plantejar uns llums, una taula i uns seients netament Milà. El 1958 obrí el seu propi estudi i alhora creà l'empresa Tramo per poder executar amb el màxim control la producció dels seus dissenys. Tramo és un nom irònic que ha fet fortuna i que en el fons significa "*trabajos molestos*", és a dir, tot allò que ens incomoda fer i que Milà ens donava resolt. El 1960 guanyà un premi promogut per la prestigiosa empresa H Muebles, per una butaca de tub de ferro i cuir negre (val a dir que el jurat era rigorós: Coderch, Vázquez Molezún, Sainz de Oiza, Juan Huarte i Gregorio Vicente) i inicià la seva labor pedagògica a Elisava, que perllongà uns deu anys i fundà l'empresa Gres, que tanta influència exercí en l'interiorisme de les classes mitges barcelonines. Però no només això. El 1960 va ser un any especialment important per a ell i per a la història del disseny, perquè va ser l'any que es va creà l'ADIFAD entitat de la que ha estat membre de la Junta Directiva entre el 1964 i el 1967 i president entre el 1974 i el 1978 i entre el 1984 i el 1985. A banda de ser durant molts anys membre del jurat des premis Delta ADIFAD i dels premis FAD d'Arquitectura i Interiorisme.

També el 1961 amb Rafael Marquina dissenyà l'estand de l'ADIFAD al primer Hogarotel, on es van concedir els premis Delta per primera vegada i va rebre un Delta d'Or per la seva famosa làmpada TMC (Tramo Móbil Cromada). Tanmateix, aquest no és l'únic Delta que té, ja que com a figura cabdal del disseny del nostre país, ha obtingut el Delta d'Or de l'ADI FAD en sis ocasions. Igualment, en reconeixement a tota la seva labor el Ministerio de Industria li va concedir el Premio Nacional de Diseño en la seva primera edició de 1987. El 1993 va rebre de la Generalitat de Catalunya la Creu de Sant Jordi i aquest any mateix 2010 li ha estat atorgat el Premi Nacional de Cultura a la trajectòria professional i artística, i finalment l'any 2008 va rebre el premi probablement més important que es dona al món dedicat a la trajectòria professional d'un dissenyador: El Compasso d'Oro, que es atorga per l'ADI italià, un premi que han rebut figures tan destacades com J. B. Pininfarina, Gillo Dorfles, Philippe Starck, Omar Calabresse, Tomàs Maldonado...

Uns premis ben merescuts com s'ha pogut comprovar en les diverses exposicions que se li han dedicat, des de la que el 1983, en els locals de BD Ediciones de Diseño, mostrà totes les versions produïdes de la làmpada TMC des del 1956, passant per la d'homenatge que la Primavera del Disseny del 1995 li dedicà a Mambar, fins a l'antològica que s'inaugurà el 2003 al Palau Robert de Barcelona.

Aquesta és una breu sinopsi de 55 anys de vida d'un dissenyador inesgotable que malgrat la confusió que vivim en el camp de les arts, l'economia, la cultura i la societat, es declara optimista perquè creu en el que fa i sap que el seu ofici és estar al servei del proïsme, no complicar-li la vida, sinó simplificar-la-hi.

Per acabar, m'agradaria compartir amb tots vostès deu frases que he extret de declaracions del mateix Miguel Milà i comentar-los una vintena de dissenys que reconeixeran i que posen de manifest la teoria i la pràctica, l'ètica i l'estètica, l'elegància del ciutadà que avui s'incorpora a aquesta acadèmia i que estic segur que l'enriquirà amb el seu saber, amb la seva experiència i amb les seves opinions sobre tot allò que conformen els camps de treball d'aquesta il·lustre corporació.

15 de desembre de 2010